

Flygtninge

Spørgsmålsformulering: ” Mener De, at Danmark bør tage imod flere eller færre flygtninge, end man gør i dag?”

Generelt om debatten i forhold til spørgsmålsformuleringen

Flygtningespørgsmålet har haft en central position i den offentlige debat i efterhånden mange år, og dækningen af emner med relation hertil er fortsat intens. Det betyder, at debatten efterhånden har nået en væsentlig grad af kompleksitet med en række velkendte temaer eller delspørgsmål – f.eks. spørgsmål om asylkriterier og konventioner, integrationsprincipper og –incitament, sagsbehandling i asylsager, kriminalitet blandt asylansøgere og hjemsendelse af udviste udlændinge.

Mange af temaerne er farvede, således at diskussionen i sig selv – i kraft af dens implicite forudsætninger eller de associationer, den frembringer – må forventes at påvirke i retning af en mere positiv eller negativ indstilling i forhold til flygtninge og deres adgang til Danmark. Debatten om håndteringen af kriminelle asylansøgere må således antages at bidrage til et negativt flygtningebillede, mens debatten om udlændingemyndighedernes (mangelfulde) sagsbehandling i forbindelse med en række asylafslag trækker i den modsatte retning.

Dækningen i analyseperioden

Med 193 forsider fra januar 1999 til september 2002 er flygtninge et emne, der har en væsentlig prominens i perioden – kun overgået af eurodebatten. I forhold til eurodebatten er dækningen af flygtningene imidlertid mere jævnt fordelt over perioden.

Som det fremgår af tabel 1, er der en massiv dækning af flygtningespørgsmålet i Information, Jyllands-Posten og Politiken – mindre i Aktuelt, som ophørte i april 2001 og endnu mindre i Ekstra Bladet. Det sidste må dog delvist tilskrives, at avisens opbygning adskiller sig væsentligt fra de øvrige. Se tekstboks.

Avis	Forside	Side 2	Sekt.forside	I alt
Aktuelt	26	23	0	49
Ekstra Bladet	0	27	0	27
Information	65	75	0	140
Jyllands-Posten	49	99	16	164
Politiken	53	141	9	203
I alt	193	365	25	583

Tabel 1: Fordeling af artikler på aviser og placering

Den største intensitet i dækningen af flygtningespørgsmålet forekommer i foråret 1999 i forbindelse med flygtningestrømmen fra Kosovo. Også i vinteren-foråret 2001 stiger intensiteten. Her er det bl.a. sagen om

Boks 1: Artikler i hele avisen

En kontrolsøgning på ”flygtning\$4”, d.v.s. ordet ”flygtning” med endelser op til 4 bogstaver i de 5 aviser gav følgende resultat:

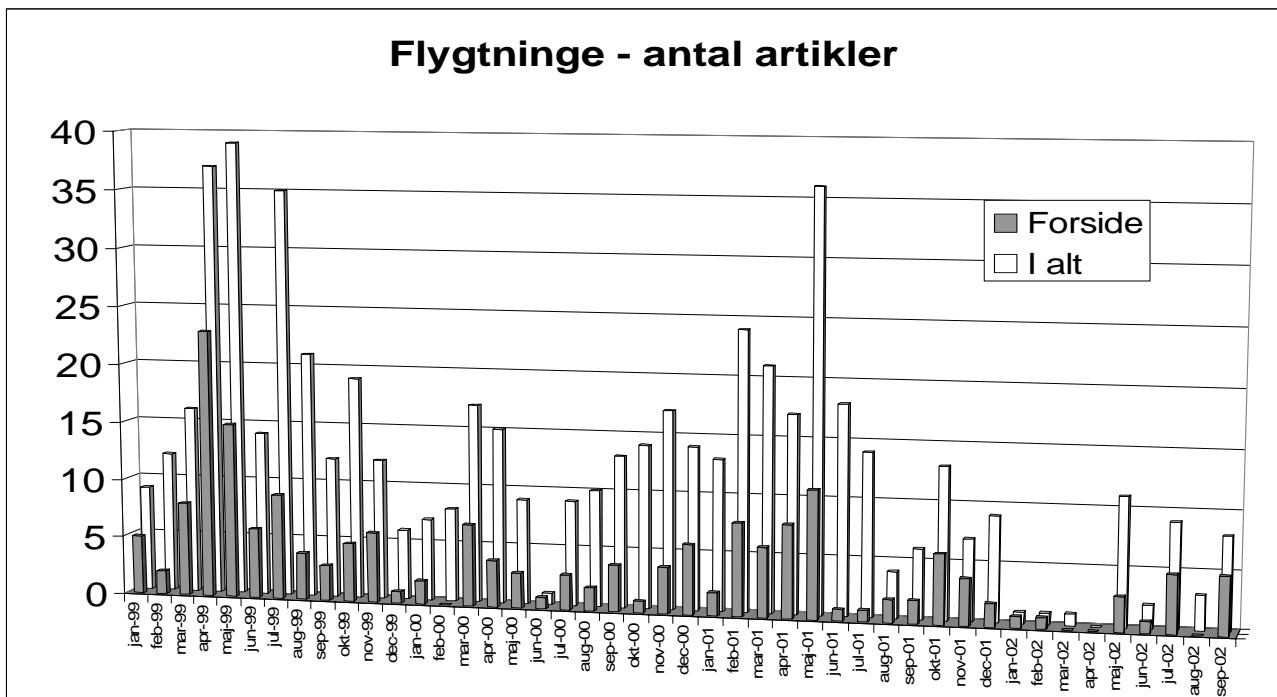
	Artikler		
	i alt	Debat	Leder
Ekstra Bladet	2313	864 ~ 37 %	87 ~ 4 %
Politiken	5310	1156 ~ 22 %	124 ~ 2 %
JP	5202	1280 ~ 25 %	142 ~ 3 %
Aktuelt	2027	206 ~ 10 %	26 ~ 1 %
Information	2994	885 ~ 30 %	185 ~ 6 %

Det er ikke i PolInfo basen muligt automatisk at dele artiklerne op efter placering i aviserne, men variationerne i artikeltyper, som fremgår af tabellen, illustrerer avisernes forskellige behandling og prioritering af stoffet. Ekstra Bladet har således den største andel af debatartikler hvad dette emne angår. Ved udvælgelsen af artikler på fremtrædende placeringer til analysen lægges det til grund, at disse placeringer er udtryk for en redaktionel prioritering, som slår igennem i påvirkningen af læserne.

Det skal bemærkes, at artiklerne i tabellen i denne boks er produktet af en rå søgning, mens de artikler, der indgår i analysen i øvrigt har været igennem en yderligere udvælgelsesproces m.h.p. relation til spørgsmålsformuleringen.

udviklingsministerens udtalelser om fattigdomsflygtninge samt placeringen af asylansøgere i containere, der trækker overskrifter.

Figur 1 viser fordelingen af artikler pr. måned i analyseperioden.



Figur 1: Fordeling af artikler om flygtninge. "I alt" dækker over forsider, side 2 og sektionforsider.

Temaer

I det følgende gennemgås de temaer, der har været fremtrædende i flygtningedækningen i perioden. De kan lidt groft opdeles i to overordnede kategorier: Tværgående temaer, der behandles nogenlunde jævnt gennem perioden, og koncentrerede temaer, der erobrer dagsordenen i et kortere tidsrum. I forbindelse med gennemgangen af temaerne indikeres, hvorvidt dækningen forventes at have en flygtningepositiv eller flygtningenegativ påvirkningseffekt. Sådanne opdelinger kan altid diskuteres, men forekommer nyttige her p.g.a. det overordnede billede, som de tegner.

Koncentrerede temaer:

Januar 1999: Hjemsendelse af somaliere

Negativ En aftale, som Udlændingestyrelsen mener at have med Somaliland om hjemsendelse af udviste somaliske flygtninge, viser sig ikke at virke i praksis, da Somaliland nægter at modtage flygtninge, der hjemsendes mod deres vilje. FN opfordrer til ikke at hjemsende til området p.g.a. den katastrofale økonomiske situation, men Udlændingestyrelsen afviser, at det er relevant for hjemsendelse i så lille målestok, som det er tilfældet fra Danmark. Et møde med Somalilands præsident ændrer ikke på situationen. Problemer med udmøntning af den eksisterende politik i retning af flere flygtninge i Danmark må antages at påvirke opinionen i flygtningeskeptisk retning.

2 forsider i Jyllands-Posten, 1 i Information og 1 i Aktuelt

Februar-marts 1999: Bork Hansen og de østslavonske serbere.

Sognepræst Leif Bork Hansen, Lyngby sigtes for at have skjult en række udviste serbere i den hensigt at forhindre deres hjemsendelse til det kroatiske Østslavonien. Bork Hansen m.fl. hævder, at flygtningene vil være i fare i Østslavonien, idet den amnesti, der er grundlaget for udvisningen, ikke fungerer i praksis. Flere internationale organisationer støtter denne vurdering. I forbindelse med sagen gennemfører politiet bl.a. en razzia hos en 74-årig pensionist, der i en periode har skjult syv serbere. Vinklen er, at udsatte mennesker sendes hjem, og påvirkningen antages derfor at være i flygtningepositiv retning.

4 forsider i Information

Sagen afføder debat i den følgende tid om både Bork Hansen, de østslavonske serberes situation og anvendelsen af civil ulydighed.

April-maj 1999: Kosovoflygtninge til Danmark

I starten af april annoncerer regeringen planer om en særlov, der skal hente flygtninge fra Kosovo til Danmark. Tidligere har man afvist at modtage flygtninge for at undgå indirekte at støtte den etniske udrensning i Kosovo. Annonceringen giver anledning til diskussion af såvel antallet, der skal modtages, som vilkårene herfor. Det er den almindelige vurdering, at man med særloven i forbindelse med krigen i Bosnien begik en række fejl, idet flygtningene hverken blev integreret, aktiveret eller vendte hjem. Samtidig kritiseres anvendelsen af en særlov for at kunne fratage flygtningene rettigheder, som de ville have haft efter de almindelige regler og konventioner. Bortset fra Dansk Folkeparti og Fremskridtspartiet er der imidlertid bred opbakning til at hjælpe kosovoflygtningene. Dette understøttes af en opinionsundersøgelse, der offentliggøres et par dage senere på forsiden af Jyllands-Posten. Heraf fremgår det, at 99 % af danskerne mener, at Danmark skal hjælpe flygtningene. To tredjedele mener, at det bl.a. skal ske ved at hente flygtninge til Danmark.

Det endelige forslag kritiseres af bl.a. Dansk Flygtningehjælp og Morten Kjærum fra Det Danske Center for Menneskerettigheder samt i ledere i Information og Aktuelt for at udhule flygtningenes rettigheder. Både Socialdemokratiet og de radikale lufter tanker om en mere generel lov, der kan bringes i anvendelse i forbindelse med kriser som den i Kosovo, men det bliver ved tanken. I første omgang besluttes en kvote på 1500 flygtninge, hvilket i maj sættes op til 3000.

De første flygtninge ankommer den 30. april. Alene flygtningenes ankomst trækker 5 forsider, og der er beskrivelser af de rædsler, som de er flygtet fra. I løbet af maj kritiserer bl.a. FN den danske sagsbehandling i forbindelse med udvælgelse af flygtninge, der skal til Danmark, for at forsinke processen unødigt.

Det gælder generelt for dækningen af beslutningen om og gennemførelsen af modtagelsen af kosovoflygtningene, at indsatsen står i et positivt lys, som bl.a. skabes af beskrivelserne og billederne af de forhold, som flygtningene er flygtet fra. Der er også kritik, men den går stort set udelukkende på, at indsatsen er utilstrækkelig og understøtter dermed det flygtningepositive signal. Stemningen kommer også til udtryk, da Hvidovre Kommune på et ekstraordinært møde i Kommunalbestyrelsen beslutter at købe Avedørelejren af staten for at sikre sig, at området ikke anvendes til asylcenter. Kommunens forklaringer om andre planer for området møder ikke megen forståelse, og indenrigsminister Simonsen truer i maj med ekspropriation.

12 forsider i Information, 11 i Politiken, 7 i Jyllands-Posten og 3 i Aktuelt

Juni-november 1999: Muligheder for kosovoflygtninges hjemvenden

Neutral

Med freden i Kosovo begynder overvejelserne om, hvornår kosovoflygtingene i Danmark kan vende hjem. Flygtingene vil gerne hjem, men der vil gå en rum tid p.g.a. de vanskelige forhold, og fordi flygtingene i nærområderne som hovedregel skal tilbage først. En mindre gruppe vender hjem i august, men nogle ønsker at returnere til Danmark p.g.a. håbløse forhold og den forestående vinter.

2 forsider i Aktuelt, 1 i Jyllands-Posten og 1 i Information i juni – herefter spredt dækning

Juni-juli 1999: Krigstraumer hos flygtninge

Positiv

I løbet af en måned er der 4 forsidesartikler om traumer hos flygtninge i Danmark og behovet for bedre behandling. Der er beskrivelser af traumerne, og hvor alvorlige de er. Dertil beskrivelser af problemer med ventetid og egenbetaling for behandling. Dækningen fremstiller flygtingene som en gruppe med alvorlige problemer og indsatsen som utilstrækkelig – antages derfor at trække i flygtningepositiv retning.

2 forsider i Aktuelt, 1 i Politiken og 1 i Information

Juli-oktober 1999: Kritik af sagsbehandling i Udlændingestyrelsen

Positiv

Med udgangspunkt i en række enkeltsager – bl.a. en sag om en kvinde, der blev nægtet opholdstilladelse p.g.a. manglende samliv med sin mand, der som fisker var på havet det meste af tiden – kritiserer Peter Duetoft fra CD og Jørgen Estrup fra de radikale Udlændingestyrelsens sagsbehandling. Embedsmændene beskyldes direkte for at være fremmedfjendske og for en mangelfuld oplysning af sagerne, og indenrigsminister Simonsen inviterer de to til en drøftelse af de påståede problemer. Sagen munder ud i nogle mindre indrømmelser fra indenrigsministeren, mens bl.a. Information beskylder politikerne for ikke at ville erkende, at sagerne er et produkt af en udlændingepolitik, som de selv har lagt stemmer til. Billedet af en stram praksis antages at trække i en flygtningepositiv retning.

3 forsider i Information, 2 i Politiken

November 1999: Udlændingespil fra K og CD

Neutral

De konservative melder ud, at de vil afskaffe de facto begrebet for asylansøgere, mens CD truer med et forslag i Folketinget, hvis ikke administrationen af udlændingepolitikken lempes. Udmeldingerne går i hver sin retning.

3 forsider i Information

December 1999-januar 2000: Flygtningerekord i 1999, pres på asylcentre og kommuner

Negativ

Flygtningestrømmen er i 1999 den største siden Bosnien-krigen. Asylcentre er overbelagte, og det forøgede flygtningetal sprænger den aftalte fordeling mellem kommunerne, så der nu skal aftales nye kvoter. Mange flygtninge og kapacitetsproblemer antages at påvirke i retning af et ønske om begrænsning.

Forside i Jyllands-Posten og Aktuelt

Marts 2000: Flygtningespil fra Venstre (Birthe Rønn Hornbech)

Negativ

Birthe Rønn Hornbech erklærer på Venstres vegne, at Danmark ikke skal være et multikulturelt samfund, at asyl kun skal kunne søges fra EU- eller FN-kontrollerede lejre i nærområderne (bl.a. for

at undgå menneskesmugling), og at udviklingsbistand skal kædes sammen med vilje til at lade sådanne lejre oprette. CD tager skarpt afstand fra udspillet, mens Dansk Folkeparti er begejstret. Rønn Hornbech møder også intern kritik fra bl.a. Charlotte Antonsen. Denne kritik afvises af bl.a. Tove Fergo og Inge Dahl-Sørensen, der siger, at Antonsen m.fl. åbenbart ikke har fulgt med i, hvad der er partiets udlændingepolitik. Bertel Haarder kalder udspillet for ”fremtidsmusik”, der kræver en kraftig oprustning fra EU. Formand Fogh Rasmussen forsøger at lukke debatten ved at sige, at forudsætningen for forandringerne er en fælles EU-politik i fremtiden, og det er for tidligt at sige noget om detaljerne i en sådan. Debattens forudsætning er et behov for stramminger, hvorfor den antages at trække i flygtningeskeptisk retning.

4 forsider i Information, 2 i Aktuelt og 1 i Jyllands-Posten

Neutral April 2000: Bork Hansen idømmes bøde

Sognepræst Bork Hansen idømmes en bøde på 2500 kr. for at have skjult serbiske asylansøgere fra Østslavonien. Den forholdsvis milde dom modtages med glæde i præstegården, men ankes efterfølgende af statsadvokaturen.

Forside i Politiken og Information

Neutral Juni-september 2000: Østslavonske serbere til Færøerne

Gruppen af serbere fra Østslavonien, som bl.a. Bork Hansen har medvirket til at holde skjult, får tilbudt ophold og arbejde på Færøerne og tager imod tilbuddet.

Forside i Politiken

Negativ August-november 2000: Socialdemokratiske udmeldinger om stramminger

I august kommer indenrigsminister Jespersen med en bemærkning om, at man kunne forestille sig at isolere kriminelle asylansøgere på en øde ø. Isoleringen føres ud i livet – dog i ikke på en øde ø, men et særligt afsnit i Sandholmløjren. Samtidig overvejes andre tiltag, herunder frihedsberøvelse af asylansøgere alene på grundlag af en sigtelse. Udmeldingerne skaber gnidninger i forhold til de radikale.

I november kommer en socialdemokratisk arbejdsgruppe med et udspil om bl.a. revision af internationale konventioner og diskussion af befolkningssammensætningen tyve år ud i fremtiden. og senere lanceres også tanker om ikke længere at tildele opholdstilladelser efter 3 år, men i stedet såkaldt ”tålt ophold.” Udspillet har flygtningeskeptisk karakter.

3 forsider i Jyllands-Posten, 1 i Information

Negativ Februar 2001: Anita Bay Bundegaard om fattigdomsflygtninge

Den forholdsvis nyudnævnte udviklingsminister, radikale Anita Bay Bundegaard kommer for skade at foreslå at udvide flygtningekonventionen til også at omfatte fattigdomsflygtninge. Ministeren mødes af massiv kritik fra stort set alle sider, herunder sit eget parti og regeringspartneren, og får i forsøget på at forsvare sig beskyldt de borgerlige partier for at håbe, at flygtningene drukner, før de når Europa, hvilket blot gør ondt værre. Ministerens ærinde er at påpege behovet for en indsats i de områder, som flygtningene kommer fra, men dette budskab når ikke langt i larmen fra kritikerne. Da resultatet af udspillet er en ydmygelse af ministeren og dermed miskreditering af fortalere for en mere liberal flygtningepolitik, antages dækningen at trække i flygtningeskeptisk retning.

2 forsider i Politiken

Februar 2001: Udvikling mod fælles asyllovgivning i EU

Neutral

I arbejdet med en fælles asyllovgivning i EU kommer kommissionen med et forholdsvis liberalt forslag, hvilket skaber vanskeligheder for V og K, der giver udtryk for at ville benytte det retlige forbehold til at forhindre, at forslaget gennemføres i Danmark, samtidig med at de arbejder for at få samme forbehold afskaffet. De radikale og SF vil følge EU i modsætning til regeringspartneren. De borgerlige bevæger sig imidlertid i retning af en holdning, der betoner vanskeligheden i praksis ved at stå uden for en fælles politik.

2 forsider i Information, 1 i Politiken og 1 i Jyllands-Posten

Maj-juli 2001: Overbelægning, containere og borgerinitiativ for boliger (4P+2I)

Neutral

Asylcentrene er overfyldte – bl.a. fordi kommunerne i stigende grad modsætter sig oprettelsen af nye centre. Udlændingestyrelsen må således opstille beboelsescontainere for at indkvartere alle asylsøgere. Kommunernes indstilling møder kritik fra FN.

Som reaktion på indkvarteringssituationen etableres et borgerinitiativ, der skal tilbyde privat indkvartering af asylansøgere. Tanken afvises ikke af Udlændingestyrelsen, men viser sig vanskelig at føre ud i livet. I løbet af juli begynder presset på asylcentrene at lette.

4 forsider i Politiken, 2 i Information

Oktober 2001: Forbrydere blandt flygtninge

Negativ

Fokus på udlændinge, der har begået alvorlige forbrydelser, herunder krigsforbrydelser, i hjemlandet. En del har fået afslag på asyl p.g.a. alvorlige forbrydelser, men bliver i landet på tålt ophold, fordi de er truet ved hjemvenden. Samtidig afsløres det, at oplysninger om forbrydelser og tilknytning til terrororganisationer m.v. ikke gives videre til Politiets Efterretningstjeneste. Henvendelser fra bl.a. et ekspertudvalg og Det Danske Center for Menneskerettigheder om spørgsmålet har ikke medført en reaktion. Udlændingemyndighederne har ikke overblik over eller opsyn med de personer, der er i landet på tålt ophold.

Der er politisk enighed om at gøre noget ved problemet, som bl.a. hænger sammen med overførslen af asylafhøringer fra politiet til Udlændingestyrelsen. Politikerne giver udtryk for, at problemstillingen ikke blev rejst i forbindelse med overførslen.

Det kommer samtidig frem, at PET holder øje med mistænkte irakiske agenter blandt flygtningene. De borgerlige hævder, at tilstedeværelsen af udenlandske agenter er et resultat af en slap udlændingepolitik.

Regeringen lægger i forbindelse med terrorpakken op til, at flygtninge skal kunne fratages deres opholdstilladelse, hvis de har begået grove forbrydelser, eller hvis de støtter terrororganisationer.

Beskrivelser af kriminelle udlændinge på flygtningeophold antages at trække i flygtningeskeptisk retning.

5 forsider i Politiken, 1 i Jyllands-Posten

November 2001: Libanesisk ”asyl-fup”

Negativ

Jyllands-Posten afslører svindel med sociale ydelser blandt libanesiske flygtninge. Nogle bor og arbejder en stor del af tiden i Libanon, mens de modtager sociale ydelser fra Danmark. Der er bred politisk enighed om at skride ind, herunder tanker om at tage opholdstilladelsen fra indvandrere, der svindler. Billedet af svindel og manglende behov for beskyttelse antages at trække i flygtningeskeptisk retning.

Maj-september 2002: Færre flygtninge

Positiv I denne periode er der jævnlige historier om færre flygtninge til Danmark. De seneste stramninger tilskrives – ikke mindst i kraft af deres signalværdi – det forhold, at færre søger asyl i Danmark, samtidig med at de øvrige nordiske lande får flere ansøgere. Der gives også forholdsvis flere afslag, og den ændrede situation i Afghanistan bremser tilstrømningen derfra. Udviklingen medfører milliardbesparelser.

3 forsider i Jyllands-Posten, 2 i Politiken

September 2002: Hjemsendelsesinitiativer

Neutral Integrationsminister Haarder lægger op til mere fælles EU-politik på flygtningeområdet. Ikke mindst foreslås samarbejde om hjemsendelser i form af fælles hjemsendelsesfly og oprettelse af modtagelandsbyer.

3 forsider i Jyllands-Posten

Tværgående temaer:

Konkrete sager

Neutral Gennem hele perioden optræder jævnlige historier om konkrete sager i asylsystemet – f.eks. afslag, der forekommer urimelige, kriminelle handlinger begået af flygtninge, udnyttelse af systemet eller direkte svindel. De konkrete sager er ikke typisk forsidestof, med mindre historien anvendes som eksempel på en mere generel problemstilling. Sagerne trækker efter deres karakter i forskellig retning, hvad angår holdninger til flygtninge.

Tilstrømning og menneskesmugling

Negativ Et tilbagevendende tema blandt avisernes nyhedsnotitser er dagens høst af grænseoverløbere og menneskesmuglere. Illegal tilstrømning antages at trække i retning af et ønske om færre flygtninge.

Fordeling

Neutral Forhandlingerne om fordeling af flygtninge mellem kommunerne er et jævnlige tilbagevendende tema. Fordelingen kritiseres med mellemrum af kommuner – ikke mindst Gentofte protesterer, da kommunen i foråret 2001 tildeles et betydeligt antal flygtninge.

Konklusion

Dækningen af flygtningespørgsmålet er mest intens i foråret 1999, hvor det altdominerende tema er flygtningene fra Kosovo. Beskrivelser i ord og billeder af disse flygtninges hårde skæbne fylder medie billedet, og det besluttet at tage imod først 1500, siden 3000 kosovoalbaniere. Dækningen er således præget af stor sympati for disse flygtninge og et ønske om at hjælpe sammen med kritik af den danske indsats for at være utilstrækkelig.

Dette billede er helt enestående i perioden. Bortset fra spredt kritik af hårde afslag fra Udlændingestyrelsen i sommeren og efteråret 1999 er det først i løbet af 2002, at der igen dukker et

tema op – faldet i antallet af flygtninge til Danmark – der kunne tænkes at trække i retning af en mere liberal holdning til flygtninges adgang til Danmark. Den mellemliggende periode er præget af beskrivelser af stor tilstrømning og negativ adfærd blandt flygtningene i landet sammen med politiske udmeldinger om behov for stramninger.

Der er på denne baggrund grundlag for at forvente en bevægelse i opinionen imod et ønske om færre flygtninge efter foråret 1999. Der kan også være tale om en mindre bevægelse i modsat retning i løbet af 2002, om end budskabet om færre flygtninge er af forholdsvis beskeden styrke og næppe når de mindst politisk opmærksomme.